

~ Κέντρο Παραδοσιακής Ναυπηγικής Τέχνης ~

Χαλκίδα: επαναπροσδιορίζοντας τον Ταροανά

Η Χαλκίδα είναι η πρωτεύουσα της Εύβοιας και αποτελεί τον κύριο λιμένα του νησιού. Αναπτύσσεται εκατέρωθεν του πορθμού του Ευρίπου καταλαμβάνοντας μέρος τόσο του νησιού όσο και της ηπειρωτικής χώρας. Στην ηπειρωτική πλευρά, στον λόφο της Κανήθου δεσπόζει το εννεικό κάστρο του Καράμπαμπα το οποίο μαζί με τις δύο γέφυρες (παλαιά-νέα) και το μοναδικό φαινόμενο της παλίρροιας αποτελούν τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματά της.

Η Χαλκίδα, με τα δύο λιμάνια στον Ευρίπο, υπήρξε μία από τις πιο δραστήριες πόλεις της αρχαίας Ελλάδας. Δημιούργησε αποικίες από τη Θράκη ως την Ιταλία και τη Σικελία. Η γεωγραφική της θέση σε συνδυασμό με το ανάγλυφο της περιοχής την βοήθησαν ώστε να αναπτύξει από πολύ νωρίς την σχέση της με την θάλασσα και να την αναγάγει σε απαραίτητο στοιχείο για την ανάπτυξη της. Ήδη από την αρχαιότητα εμφανίζονται τα πρώτα δείγματα ναυπηγικής τέχνης στην περιοχή, ενώ από την περίοδο της Ενετοκρατίας και έπειτα ξεκινάει η ουσιαστική ανάπτυξή της. Στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα η Χαλκίδα θεωρείται πλέον ένα από τα σημαντικότερα ναυπηγικά κέντρα της Ελλάδας. Ενδεικτικά κατά το 1843-1858 ναυπηγήθηκαν 80 πλοία στην πόλη. Από τις αρχές του 20ου αιώνα και έπειτα ξεκινά η παρακμή της Ξυλοναυπηγικής στην Χαλκίδα καθώς και γενικότερα στην Ελλάδα, ούτως ώστε το 1987 η πόλη να διαθέτει μόνον επτά Ξυλοναυπηγεία.

Με την πάροδο των χρόνων η φθίνουσα πορεία συνεχίστηκε και έτσι στις μέρες μας η Ελλάδα διαθέτει λιγότερα από πέντε Ξυλοναυπηγεία που να έχουν την δυνατότητα - τεχνογνωσία για να κατασκευάσουν ένα ναυπηγικό οκεύασμα με την συντριπτική πλειοψηφία όσων έχουν επιβιώσει να ασχολείται αποκλειστικά με την επισκευή και συντήρηση υπάρχοντων οκαριών. Μία τέχνη η οποία είναι πλήρως συνηθισμένη με την κουλτούρα, την ζωή και την ιστορία του τόπου και υπήρξε το κύριο εργαλείο ανάπτυξης της χώρας σε όλη της την σύγχρονη ιστορία έχει περιοριστεί στα όρια του αφανισμού. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας των συνθετικών οκαριών, η αποξένωση του σύγχρονου ανθρώπου από την ναυτική κουλτούρα, οι πολιτικές αποφάσεις των τελευταίων χρόνων καθώς και η απουσία ενός φορέα εκπαίδευσης, οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση την ναυπηγική τέχνη.

Το οικόπεδο βρίσκεται στην περιοχή 'Αγία Μαρίνα', η οποία καταλαμβάνει μέρος του λόφου, στα όρια του ασικού ιστού. Αποτελεί φυσική χερσόνησο στο νοτιότερο τμήμα της πόλης, ενώ εκεί βρίσκεται και η νέα γέφυρα της Χαλκίδας. Αποτελεί το πλέον νεόδημο κομμάτι της πόλης, με αραιή δόμηση, καθώς αναπτύχθηκε από τη δεκαετία του '70 και έπειτα, με σκοπό να ικανοποιήσει τις τότε ανάγκες έντονης αστικοποίησης. Ενώ βρίσκεται σε απόσταση δέκα λεπτών (με τα πόδια) από το νοτιό κέντρο της πόλης, απουσιάζει βασικός αστικός εξοπλισμός ώστε να θεωρείται τμήμα του.

Βασικά χαρακτηριστικά

- ..Έντονο ανάγλυφο
- ..Εύκολη πρόσβαση από το περιφερειακό δίκτυο
- ..Ήδη υπάρχουσα παρουσία Ξυλοναυπηγικής δραστηριότητας στην περιοχή
- ..Φυσικός κόλπος
- ..Υπαρξη πευκόφυτης έκτασης

Υπόθεση εργασίας

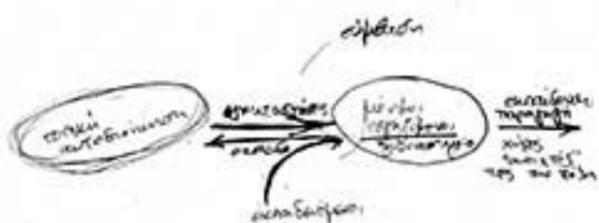
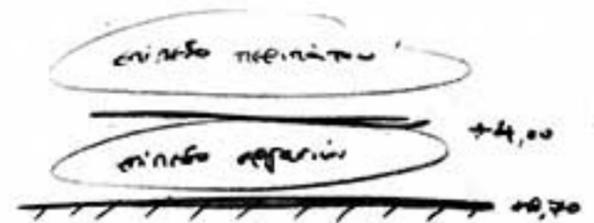
Ος ζητούμενο προέκυψε ο σχεδιασμός ενός κύρου ο οποίος θα έδινε τα κατάλληλα ερεθίσματα στον κόσμο ώστε να επαναπροσδιορίσει την σχέση του με μια τέχνη η οποία εγκαταλείφθηκε. Το εργαλείο ήταν η παραγωγική διαδικασία, μέσα από την οποία καταστρώθηκε ένα βιώσιμο πλάνο, που θα μπορεί να δημιουργήσει τριβή της κοινωνίας με το αντικείμενο τόσο μέσω της παρατήρησης αλλά και της ενεργής συμμετοχής, δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα ουσιαστικής εκπαίδευσης και κατανόησης της παραδοσιακής ναυπηγικής τέχνης.

Με στόχο την ενίσχυση του ρεαλισμού του θέματος θεωρήθηκε σωστό οι βάσεις του να τεθούν γύρω από μία υπόθεση εργασίας... ένα 'σενάριο' με βάση το οποίο θα αποσαφηνίζονταν οι θεσμικές παράμετροι. Στον κύρο που δραστηριοποιείται εδώ και πάρα πολλά χρόνια ένα από τα ιστορικότερα Ξυλοναυπηγεία της Ελλάδας, αυτό του κύριου Χειμώνα, προτείνουμε τη μελέτη ενός Κέντρου παραδοσιακής ναυπηγικής τέχνης, η ανέγερση του οποίου χρηματοδοτείται από φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ η οργάνωση και διοίκησή του θα αφορά τους ίδιους του εργαζόμενους.

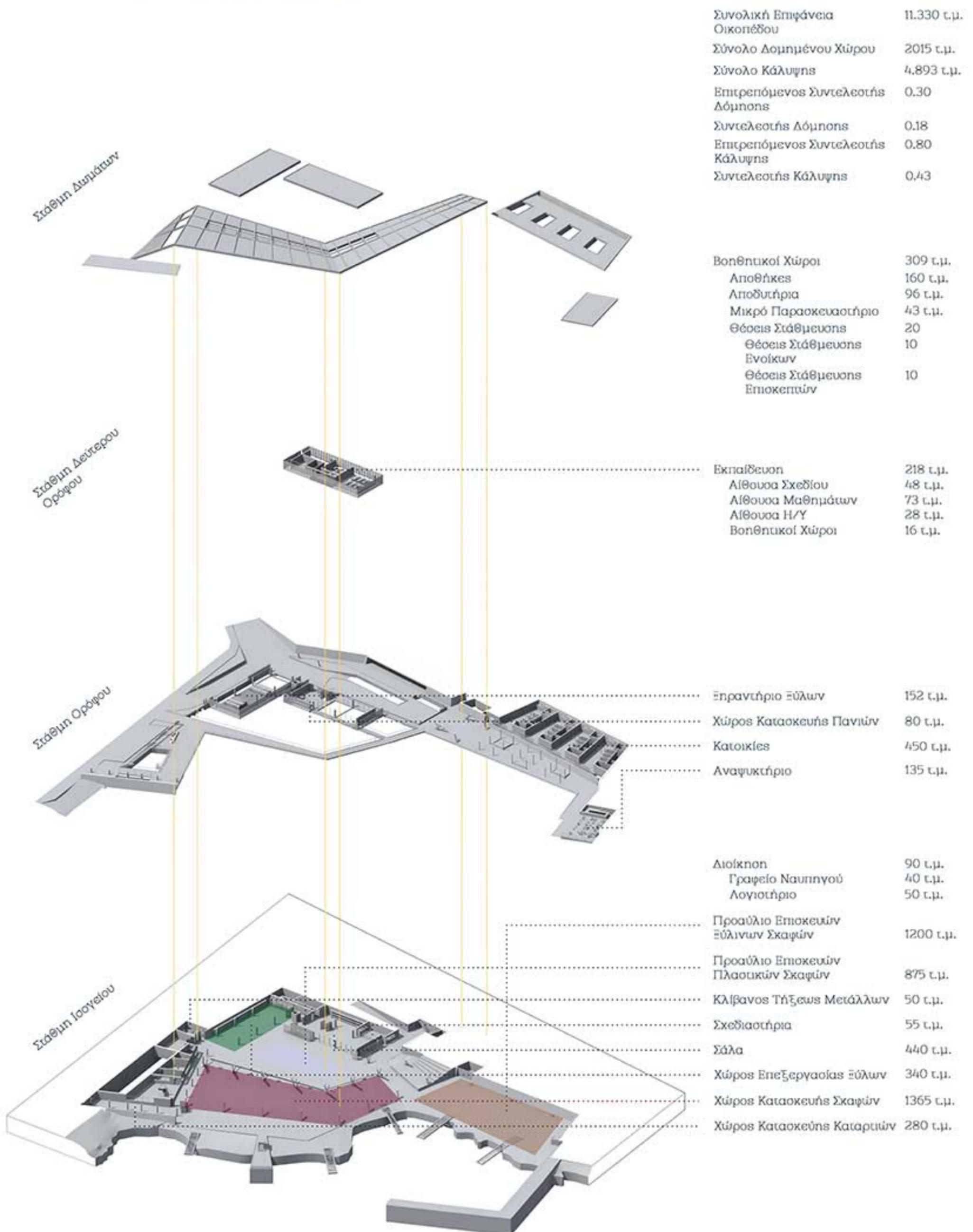

Οι πρώτες σκέψεις

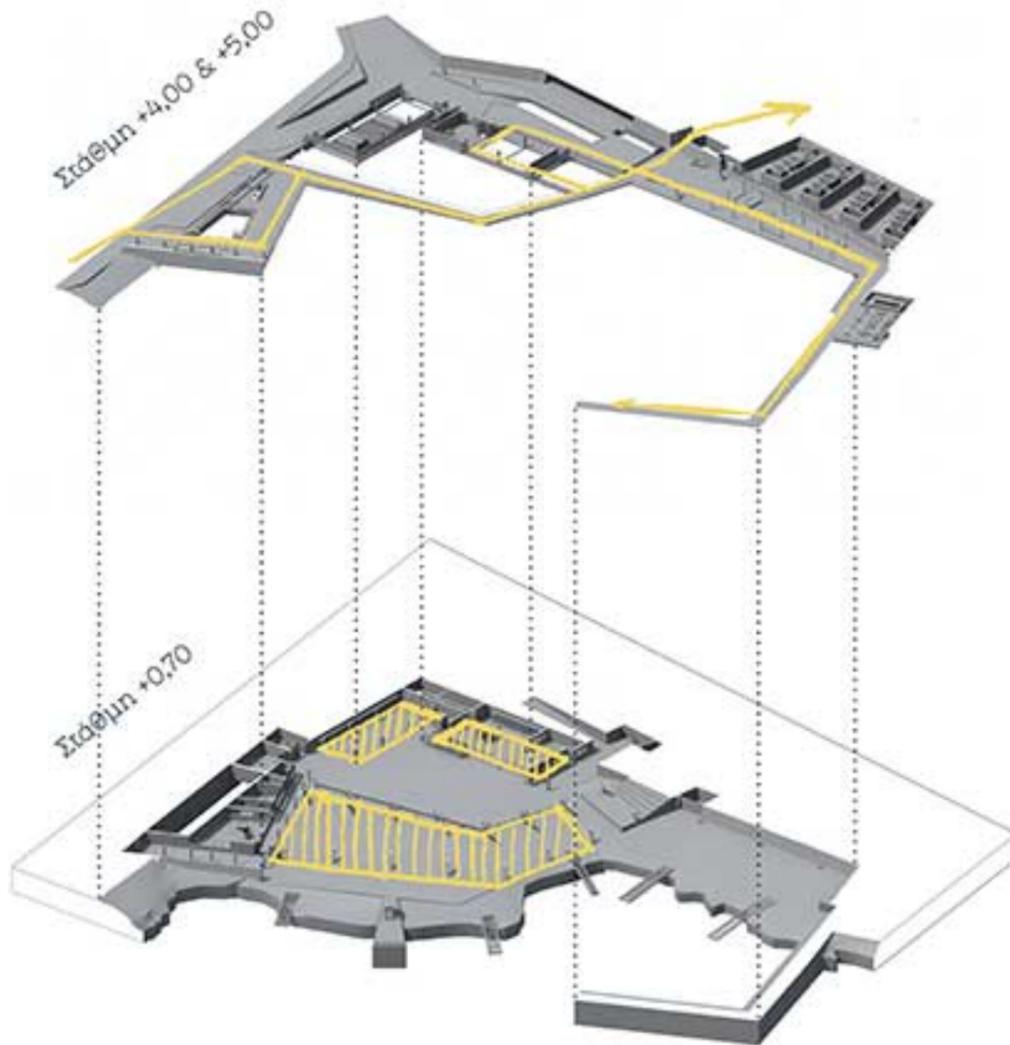
- Ο περίπατος μέρος της σύνθεσης
- Η τριβή με την πόλη
- Διαχωρισμός βόλτας - εργασίας
- Οργάνωση σε επίπεδα
- Ένταξη στο τοπίο της περιοχής
- Εκμετάλλευση της θέας και του ανάγλυφου του λόφου

Κτιριολογικό Πρόγραμμα

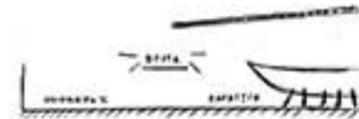

Η συνθετική ιδέα έχει βασιστεί σε 3 βασικούς άξονες.

Ο διαχωρισμός των βασικών λειτουργιών της σύνθεσης σε 2 επίπεδα. Το σύνολο των λειτουργιών που σχετίζονται με τον σχεδιασμό, την κατασκευή και την επισκευή ναυτικών οκευασμάτων βρίσκεται στην στάθμη +0,70 λίγο πάνω από το επίπεδο της θάλασσας (0,00).

1. Η διαδρομή του επισκέπτη - περιπατητή οργανώνεται αποκλειστικά στις στάθμες +5,00 (επίπεδο δρόμου) και +4,00. Με αυτό τον τρόπο προσφέρεται η δυνατότητα μίας πορείας στον περιπλανώμενο με πλήρη εποπτεία σε όλες τις εργασίες που πραγματοποιούνται στον χώρο, έτσι έχει την ευκαιρία να κοιταχθεί, να παρατηρήσει... κυρίως να ενοχλεί και να ενοχλείται από τους τεχνίτες.

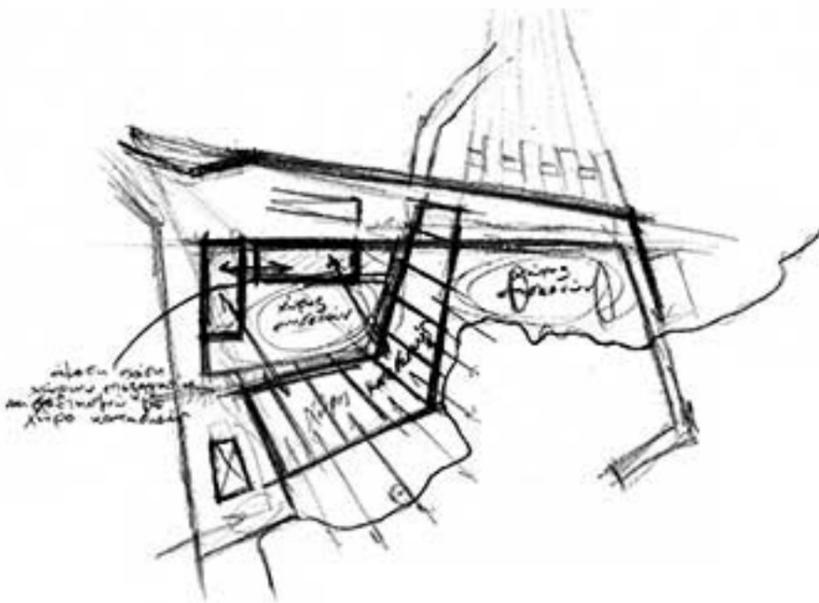
Ο περίπατος μέρος της καθημερινότητας. Βασική μας πρόθεση ήταν ο σχεδιασμός ενός χώρου ο οποίος θα είναι προσιτός και ανοιχτός για όλη την περιοχή της Αγ. Μαρίνας αλλά και της Χαλκίδας. Καταργήθηκε το ήδη υπάρχον μονοπάτι το οποίο εξυπηρετούσε τις καθημερινές ανάγκες του νότιου τμήματος της περιοχής της Αγ. Μαρίνας και επανασχεδιάστηκε ως μέρος της σύνθεσης. Αποτελεί κύριο στοιχείο για την συνθετική διάρθρωση του θέματος όσο και για την καθημερινότητα του κατοίκου, με σκοπό να εξοικειωθεί με την όλη δραστηριότητα του Ναυπηγείου.

- 2.

Η ένταξη της σύνθεσης στο τοπίο και το ανάγλυφο της περιοχής. Ο σχεδιασμός ενός στεγάστρου, ενός προστατευτικού φλοιού που θα υποδεχόταν όλες τις βασικές λειτουργίες της ναυπηγικής τέχνης ξεκίνησε και προσαρμόστηκε στους 2 βασικούς άξονες που επιτάσσει η ακτογραμμή στην συγκεκριμένη περίπτωση. Έτσι οριοθετείται μία περιοχή ακριβώς δίπλα από το υγρό στοιχείο η οποία αποτελεί και την ουσία της όλης σύνθεσης. Υποδέχεται τμήματα ξύλου τα οποία με την κατάλληλη γνώση και μαεστρία μετατρέπονται σε αξιόπλοα ναυπηγικά οκευάσματα. Παρ' όλο το σχετικά μεγάλο ύψος, η διάτριπη μορφή του επιτρέπει οπτικές φυγές προς την θάλασσα και κατ' επέκταση την πόλη της Χαλκίδας με αποτέλεσμα την ένταξή του στο τοπίο. Οι 2 κυριακοί όγκοι που φιλοξενούν τις διαδικασίες επεξεργασίας του ξύλου και του σχεδιασμού ουσιαστικά λειτουργούν ως υποστηρικτικοί τόσο για την λειτουργία του ξυλοναυπηγείου αλλά και για την συνθετική υπόσταση του κύριου όγκου, ουσιαστικά πρόκειται για κτίρια τα οποία λειτουργούν στο όριο του σχεδιασμένου χώρου, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα φίλτρο με την γύρω περιοχή. Οι υπόλοιπες λειτουργίες οργανώνονται σε πλατφόρμες που ξεπροβάλλουν από τις αντίστοιχες υψομετρικές καμπύλες του ανάγλυφου με σκοπό την όσο λιγότερη αναπροσαρμογή του.

- 3.

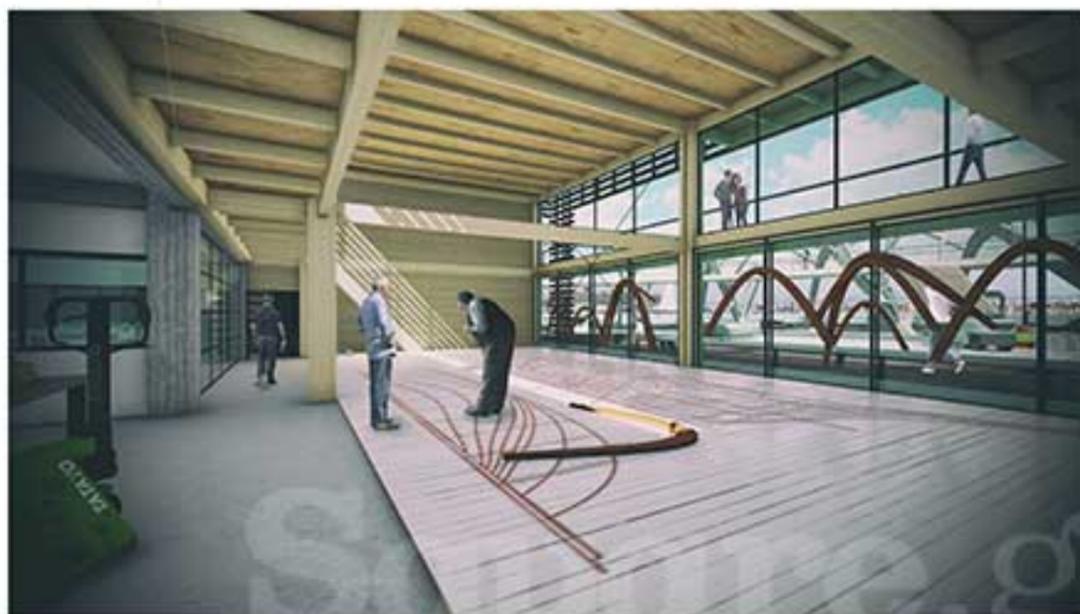
Την επόμενη
έκδοση

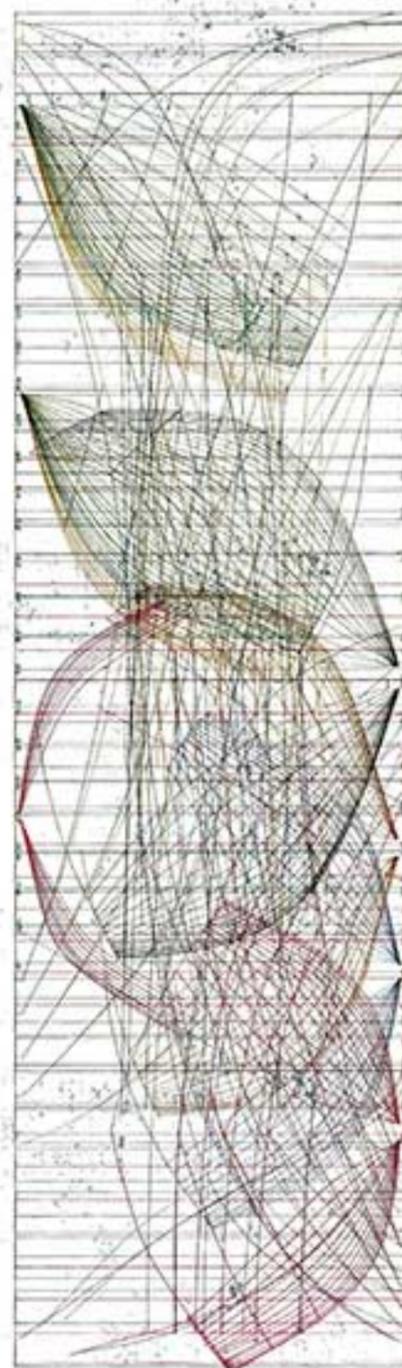
Κτίρια Ξύλων και Σάλας

Το κτίριο της σάλας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους χώρους του ξυλωναυπηγείου. Εδώ θα ξεκινήσει να πραγματοποιείται η μετάβαση από το ιδεατό του σχεδίου προς την υλοποίηση. Με τη χρήση των κατάλληλων εργαλείων ο ξυλωναυπηγός καλείται να μεταφέρει τις γραμμές του σχεδίου που έχουν οριστεί, στο επίπεδο της σάλας σε κλίμακα 1:1. Αφού το σκάφος έχει αποτυπωθεί σε όψη, τομή και κάτοψη, ακολουθεί η κοπή του ξύλου στα κατάλληλα σχήματα με τις κατάλληλες καμπύλες. Αυτό θα επιτευχθεί με τη χρήση προκατασκευασμένων κομματιών ξύλου σε διάφορες καμπύλες (χνάρια), τα οποία θα χρησιμοποιήσει ο ξυλωναυπηγός κατά το δοκούν, συμβουλευόμενος το σχέδιο που έχει αποτυπώσει στη σάλα.

Κύριο Σάλας

Ο χώρος που στεγάζει τη σάλα είναι αναγκαίο να είναι θερμαινόμενος για να αποφεύγεται η φθορά των χναριών, καθώς πρόκειται για επαναχρησιμοποιούμενα τμήματα ξύλου, η κατασκευή των οποίων απαιτεί χρόνο και πρώτη ύλη.

Κύριο Αποθήκευσης και Επεξεργασίας Ξύλου

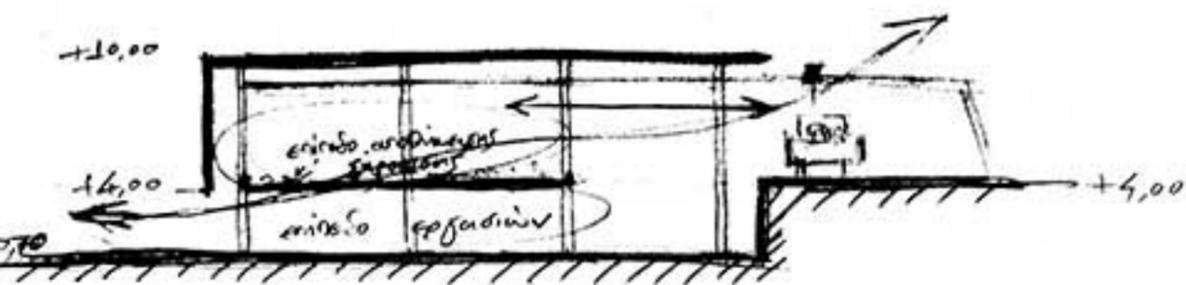
+10,00

+7,00

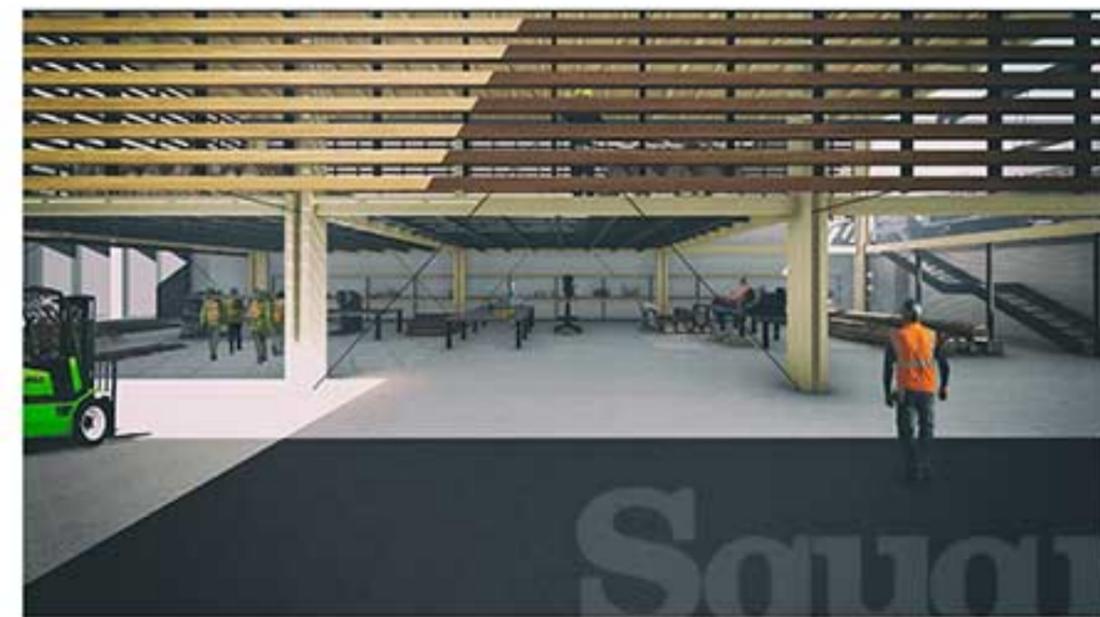
+5,00

+0,70

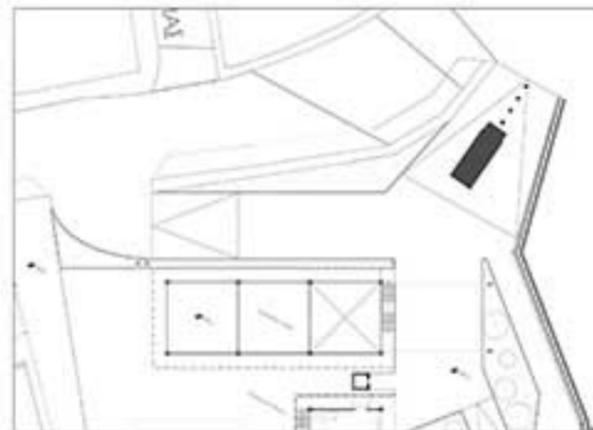
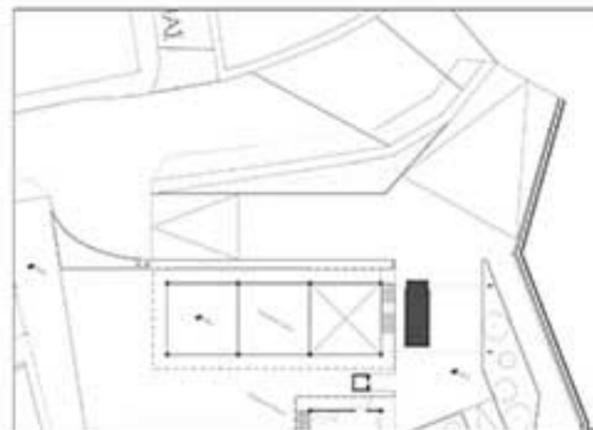
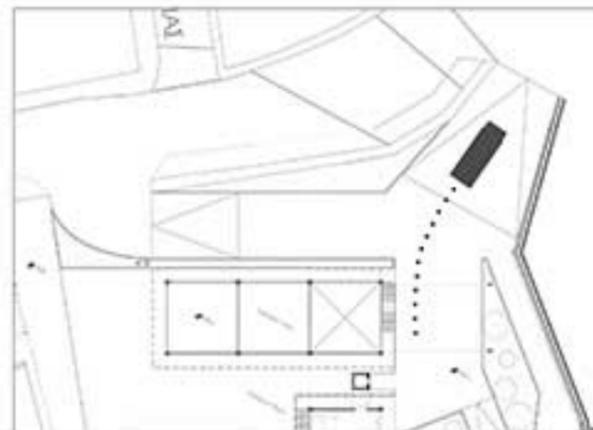
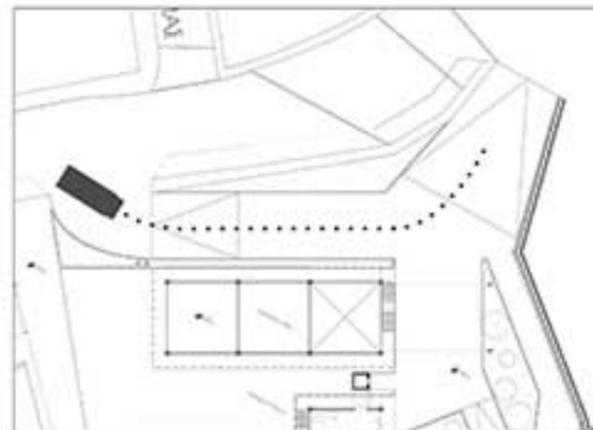

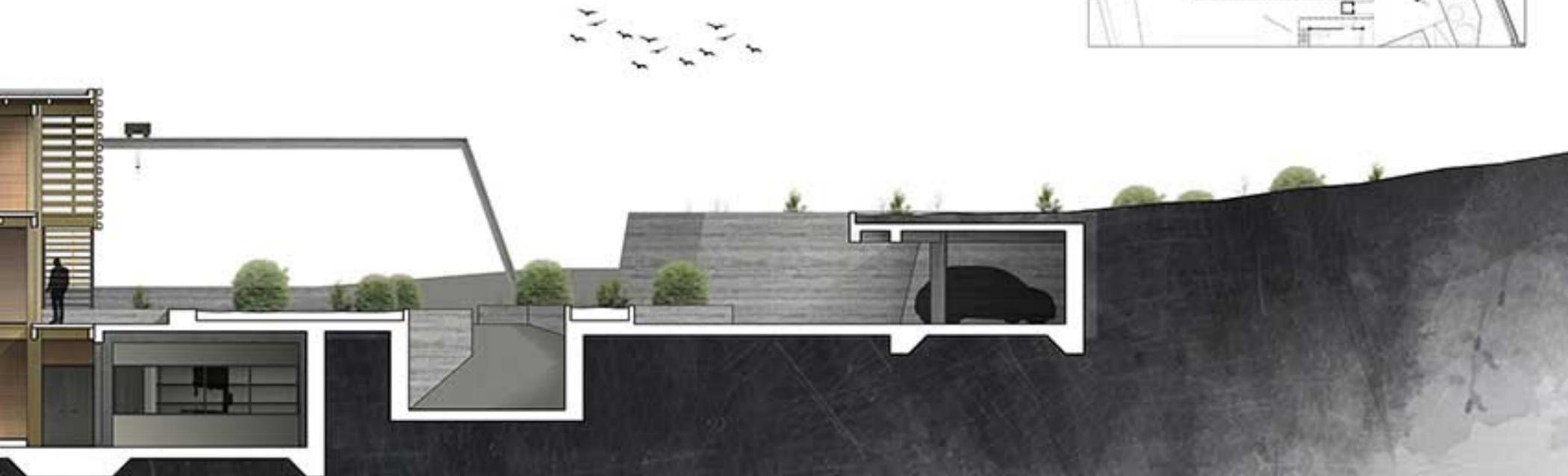
Το κτίριο των ξύλων αποτελεί τον πρώτο χώρο στη διαδρομή του ξύλου από ακατέργαστο υλικό σε ναυπηγικό σκεύασμα. Η πρώτη ύλη καταφθάνει σε μορφή κορμών οι οποίοι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν απευθείας. Είναι απαραίτητη μια περίοδος ξήρανσης του ξύλου πριν την επεξεργασία. Τόσο για την ξήρανση όσο και για την αποθήκευση έχει σχεδιαστεί χώρος ψηλότερα (+3,80) από τον χώρο εργασιών στον οποίο οι κορμοί τοποθετούνται με τη χρήση γερανογέφυρας από το επίπεδο που σταθμεύει το φορτηγό (+4,00). Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται και ο σκιασμός του χώρου αυτού, στοιχείο απαραίτητο για τη σωστή ξήρανση του ξύλου.

Το ισόγειο, το οποίο αποτελεί τον κυρίως χώρο εργασιών έχει "ανοιχτές" όψεις καθώς πρόκειται για έναν χώρο ο οποίος βρίσκεται σε διαρκή αλληλεξάρτηση με τους υπόλοιπους χώρους του ξυλοναυπηγείου

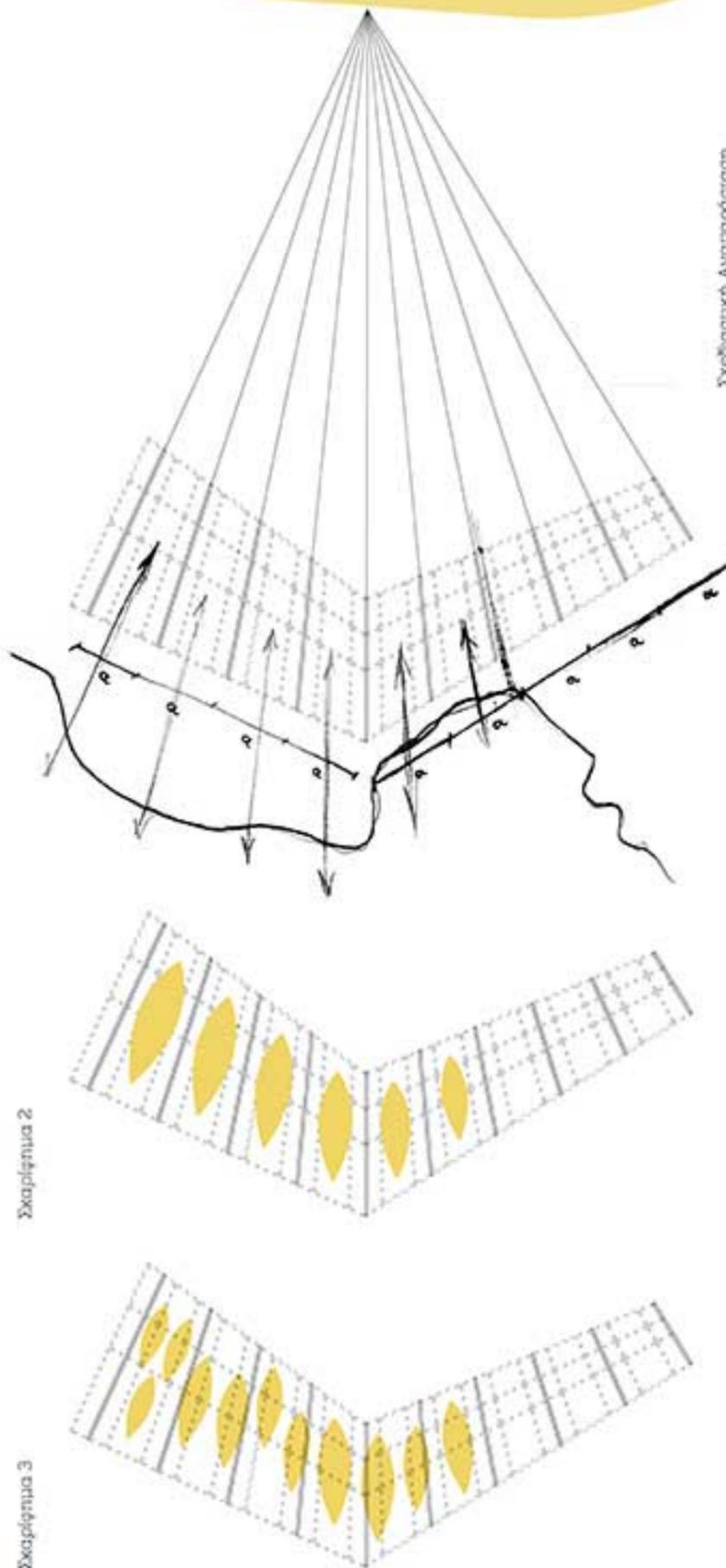

Κίνηση Φορτηγού Ανεφοδιασμού Ξυλείας

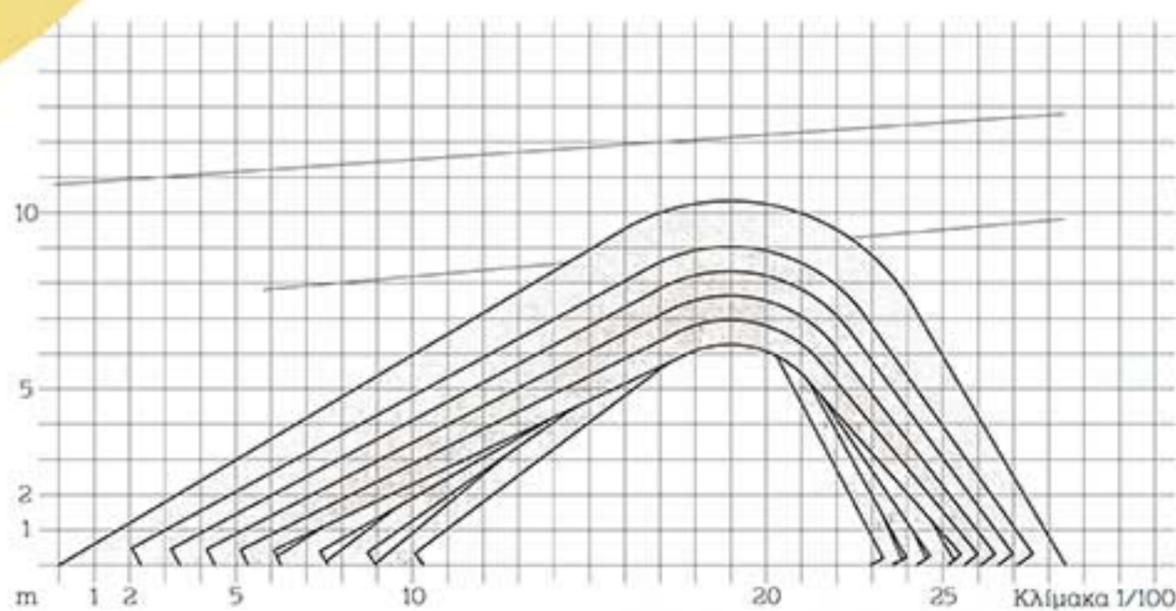

ΤΟΜΗ Α-Α'

Ο Χώρος Παραγωγής - Στέγαστρο

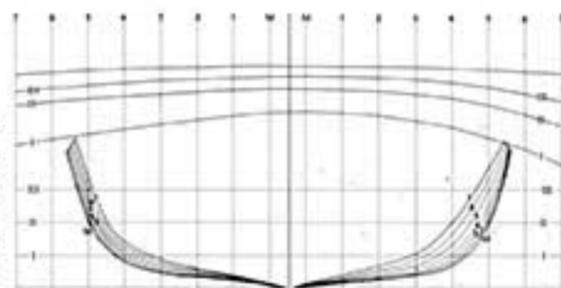
Σχεδιαστική Αναπαράσταση Καμπυλοειδών Ξύλινων Φορέων

Ο κύριος όγκος της σύνθεσης καθώς και ο κύριος χώρος για την σημασία του Ναυπηγικού Κέντρου είναι ο χώρος παραγωγής ο οποίος στεγάζεται από το ξύλινο κέλυφος. Όσο αφορά τις βασικές γραμμές χάραξης του επιλέξαμε να ακολουθήσουμε αυτό που μας προσέφερε η μορφολογία του εδάφους σε σχέση με την ακτογραμμή, επιλογή η οποία επιτρέπει την άμεση σχέση του κυρίως χώρου παραγωγής με το υγρό στοιχείο. Έτσι επιτυγχάνεται η εύκολη καθέλκυση και ανέλκυση από και προς αυτό.

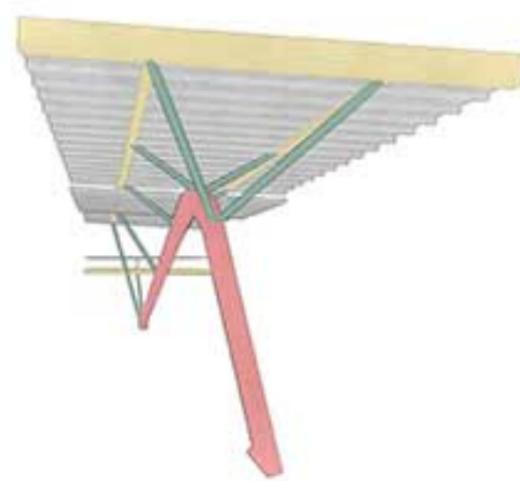
Βασική πρόθεση στην προσπάθειά μας να αναπροσαρμόσουμε τον τρόπο λειτουργίας του παραδοσιακού ταρασανά, ήταν η όσο το καλύτερο εκμετάλλευση του διαθέσιμου χώρου. Κατανοώντας την ανάγκη για όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μεταβλητότητα ως προς το πως τα σκάφη οργανώνονται στον χώρο κατά τις διαδικασίες κατασκευής και συντήρησης, επιχειρήσαμε να επανεξετάσουμε τις συνθήκες μέσα από τις οποίες κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιτευχθεί, σε συνδυασμό με άλλες ανάγκες που θεωρήσαμε σημαντικές. Με βάση αυτό καταγράψαμε ο χώρος να μπορεί να φιλοξενεί διάφορες εκδοχές οργάνωσης των οκαφών (οκαρίφημα 2 και 3), χωρίς να χρειαστούν υπερβολικά μεγάλα ανοίγματα μεταξύ των φέροντων στοιχείων. Η χρησιμοποίηση καμπυλοειδών φορέων προσφέρει στον χώρο το απαραίτητο ύψος και δημιουργεί ενιαίο χώρο. Η ακινωτή διάρθρωση των φορέων προκρίθηκε ως η καλύτερη δυνατή χάραξη για την ικανοποίηση τόσο των απαιτήσεων της οργάνωσης όσο και της μορφής. Η συνολική αισθητική του χώρου καθώς και ο τρόπος κατασκευής προέκυψε μέσω της παρατήρησης και της τριβής με τον παραδοσιακό τρόπο ανέγερσης ενός ξύλινου οκαριού.

Σχεδιαστική Αναπαράσταση Νορμικών Σκάφους

Κλίμακα 1/20

Τμήματα Φέροντων Στοιχείων Στεγαστρού

Τμήματα Κύριων Στοιχείων 1/5 Μέσων Πλευρών

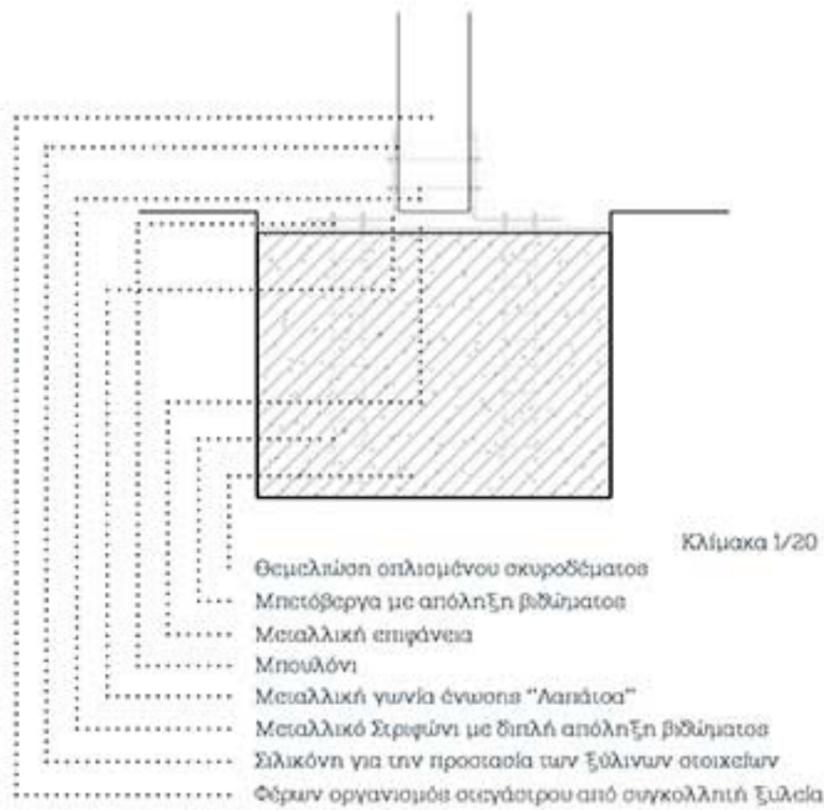
Σκαρίφημα 2

Σκαρίφημα 3

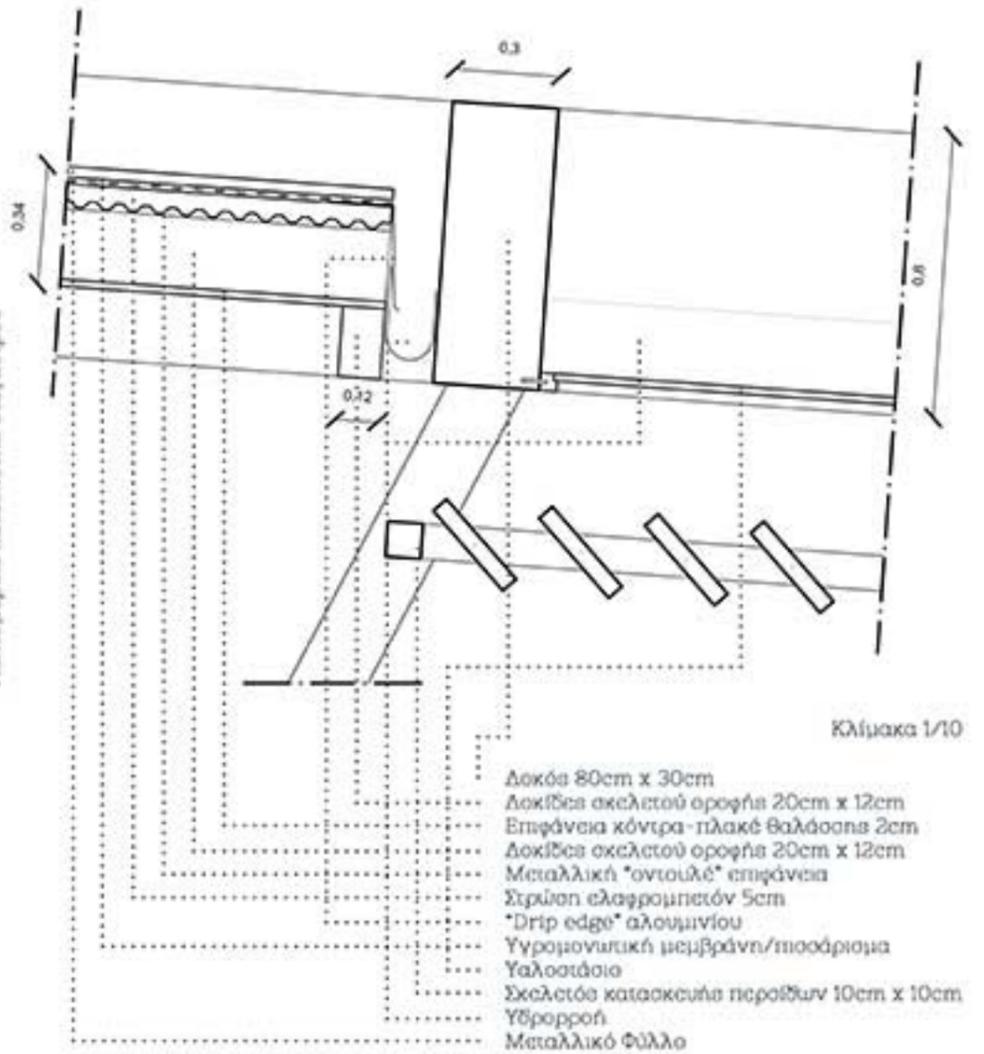

Κατασκευαστικές λεπτομέρειες

Λεπτομέρεια θεμελίωσης
ξύλινου καμπυλοειδούς φορέα

Λεπτομέρεια κατασκευή σιγαστρώου

- Δοκός 13cm x 30cm
- Επιφάνεια κόντρα-πλακέ θαλάσσης 2cm
- Δοκίδες σκελετού δαπέδου 5cm x 5cm
- Θερμομόνωση πάχους 5cm
- Μεταλλική "οντουλέ" επιφάνεια
- Δάπεδο από μπετόν
- Κουφώματα αλουμινίου

Τα κύρια υλικά που επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε είναι το ανεπίχρηστο μπετόν, τη συγκολλητή Ξυλεία πεύκου, την εμποτισμένη Ξυλεία, τον λευκό και τον κίτρινο σοβά, το αλουμίνιο και τον ούδηρο. Πρόθεση μας ήταν ολοι οι χώροι που σχετίζονται με την παραγωγική διαδικασία της ναυπηγικής τέχνης να είναι από ξύλο και οι επιφάνειες που αναδιαμορφώνουν την γη (πλατφόρμες) να είναι από τοιμέντο. Επιτυγχάνεται λοιπόν οπτικός διαχωρισμός που αποτελείμα έχει να ξεχωρίζουν οι χώροι της παραγωγής από την υπόλοιπη σύνθεση.

Κλίμακα 1/20

Λεπτομέρεια ψευδώνυμου δώματος

Κλίμακα 1/20